

1. Referentie

Referentie	Elchardus, M. & Smits, W. (2005). <i>De levensloop van jongvolwassenen 18-36 jaar. De toekomst van het gezin</i> . Onuitgegeven onderzoeksrapport, VUB, Faculteit Economie, Politieke en Sociale Wetenschappen en Solvay Management School, Vakgroep Sociologie, Onderzoeksgroep TOR.
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

In dit deelrapport wordt dieper ingegaan op het gezinsleven van jongvolwassenen tussen 18 en 36 jaar. Het betreft transitie als het verlaten van het ouderlijk huis, het samenwonen met een partner, het huwelijk, het krijgen van kinderen, de aankoop van een woning, het afstuderen en positieverwerving op de arbeidsmarkt. Naast de persoonlijke toekomstperspectieven, wordt gepeild naar de maatschappelijke toekomstperspectieven: welke houding hebben jongeren tegenover de toekomstige sociale en culturele evoluties, politieke en arbeidsmarktontwikkelingen,... Eerst worden de verschillende samenlevingsvormen bij jongeren onderzocht, vervolgens peilen de onderzoekers naar de intenties met betrekking tot een aantal transitie. Tenslotte wordt ingegaan op de houdingen van jongvolwassenen ten opzichte van gezinspatronen, (familie)tradities en huishoudtypes. Het verband tussen samenlevingsvormen, aspiraties en levensstijl wordt hierin toegelicht.

3. Trefwoorden

Thema(s)	Gezin, Wonen, Samenleving en Politiek, Werk en Vrije tijd
Trefwoord(en)	Toekomstperspectief, rollenpatroon, levensbeschouwing, gezinsvormen, levensloop, vrienden, socialisatie, vrijetijdsbesteding, arbeidsloopbaan, vorming, ruimtelijke ordening

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Fonds P&V en Knack/Le Vif
Onderzoeker(s)	Wendy Smits Onderzoeksgroep TOR (Vakgroep sociologie – Faculteit Economie, Politieke en Sociale Wetenschappen en Solvay Management School) Vrije Universiteit Brussel Pleinlaan 2 1050 Brussel Tel: 02/629.20.24 Fax: 02/629.30.52 torinfo@vub.ac.be www.vub.ac.be/TOR

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	- Wat is voor jongvolwassenen tussen 18 en 36 jaar de ideale en/of reële leeftijd voor transitie als het eerste seksuele contact, stemmen, een rijbewijs halen, afstuderen, financiële onafhankelijkheid, het ouderlijke huis verlaten, de eerste werkervaring, samenwonen, huwen, kinderen krijgen, een woning aankopen en op pensioen gaan? - Wat zijn de verschillende samenlevingsvormen of huishoudtypes waarin jongvolwassenen leven? - Wat zijn de toekomstige intenties met betrekking tot een aantal transitie?
-----------------	--

	- Welke houding(en) nemen jongvolwassenen tussen 18 en 36 jaar aan ten opzicht van gezinspatronen, (familie)tradities en huishoudtypes? - Hoe verhoudt de sociale leeftijd zich tot de chronologische leeftijd?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Het gaat om kwantitatief onderzoek waarbij een schriftelijke gesloten vragenlijst (post-enquête) gebruikt werd. De zuiver toevallige (ongeclusterde) steekproef werd getrokken via de <i>Sopres</i> databank, een ambtelijke gegevensbank voor bevolkingsgegevens. Via de <i>Total Design Method</i> werden 10.000 vragenlijsten verstuurd; elke respondent werd vier maal aangeschreven. Er konden 4.666 bruikbaar ingevulde vragenlijsten gecodeerd en ingevoerd worden (respons 46,6%). Naast de reële levensloop werd ook de ideale levensloop van jongvolwassenen tussen 18 en 36 jaar bevraagd. Respondenten gaven de ideale leeftijd op voor volgende belangrijke transitie-momenten in de levensloop: het eerste seksuele contact, een rijbewijs halen, stemmen, afstuderen, financieel op eigen benen staan, de eerste werkervaring, samenwonen met een partner, huwen, een eerste kind krijgen, een laatste kind krijgen, een huis kopen en op pensioen gaan.
Onderzochte groep	4666 Belgische jongvolwassenen van 18 tot 36 jaar
Bereik	Nationaal (België)

7. Resultaten

1 ^e seksueel contact	80% vindt het goed om voor 18 jaar de eerste seksuele contacten hebben, maar slechts een minderheid (ongeveer 5%) vindt het goed om voor 15 jaar seksueel contact te hebben. Zowel door hoger als lager opgeleiden wordt gemiddeld de leeftijd van 17,5 jaar als ideale leeftijd voor het eerste seksueel contact gezien.
Autorijbewijs en stemmen	- Iets meer dan 70% gaat akkoord met de wettelijke leeftijd van 18 jaar om een rijbewijs te halen. Slechts 2% wil een rijbewijs kunnen halen vóór de leeftijd van 16 jaar. Lager geschoolden zien gemiddeld 20 jaar als ideale leeftijd om te stemmen. Bij hoger geschoolden ligt de ideale stemleeftijd rond 18 jaar. - Ook iets meer dan 70% gaat akkoord met de wettelijk kiesgerechtigde leeftijd (18 jaar). Een niet onaardige groep (bijna 30%) wil de stemgerechtigde leeftijd later dan 18 jaar leggen. - Pleidooien voor het verlagen van de leeftijd om auto te rijden en te stemmen, kunnen bij jongvolwassenen tussen 18 en 36 jaar dus op weinig steun rekenen.
afstuderen, financiële onafhankelijkheid en 1 ^e werkervaring en loopbaanperspectieven	- De helft van de jongvolwassenen vindt 22 jaar de ideale leeftijd om af te studeren en financieel op eigen benen te staan. - De ideale leeftijd om af te studeren stijgt van 21 jaar bij de lager geschoolden tot 25 jaar bij de hoger geschoolden. Respondenten passen de ideale leeftijd voor gebeurtenissen die afhankelijk zijn van de studieduur (zoals financiële zelfstandigheid, samenwonen, huwen, een eerste kind krijgen, een huis kopen en op pensioen gaan) systematisch aan aan hun ideale leeftijd om af te studeren. Hoger geschoolden stellen een aantal transities dus langer uit. - De mediaan van de eerste werkervaring valt rond 20 jaar. De overgrote meerderheid (90%) echter vindt 25 jaar de ideale leeftijd om de eerste werkervaring op te doen. - De meerderheid van de jongvolwassenen is carrièrericht en ambitieus. Zo wil meer dan de helft een job met veel promotiekansen. Tegelijk wil bijna de helft liever geen flexibele loopbaan. In realiteit verwacht ongeveer 30% wel dat ze een veranderlijke loopbaan zullen hebben.
samenwonen en huwen	- Financiële onafhankelijkheid blijkt de belangrijkste reden om al dan niet het ouderlijk huis te verlaten. Bij werkende jongvolwassenen speelt ook het vinden van een geschikte woning mee. Vooral in Vlaanderen willen jongeren bij het begin van het zelfstandige leven niet te veel inboeten op het comfort van het ouderlijk huis. - De ideale mediaanleeftijd waarop jongvolwassenen samenwonen en huwen valt respectievelijk op 24 en 25 jaar. Een kleine kern van vrijgezellen (10%) situeert de ideale leeftijd van samenwonen na 28 jaar. Ongehuwd samenwonen wordt in de collectieve voorstelling van de levensloop dus gezien als een fase die aan het huwelijk voorafgaat. - De werkelijke samenlevingsvormen van jongvolwassenen kunnen ingedeeld worden in zeven grote groepen. (1) 36% is ongehuwd en woont in bij de ouders (zonder kinderen en zonder een eigen huis). De respondenten uit deze groep zijn gemiddeld 23 jaar oud; het is zowel chrono-

	logisch als sociaal de jongste groep. (2) 25% is getrouwd, heeft kinderen en een eigen huis. Deze respondenten hebben een gemiddelde leeftijd van 32,5 jaar; het is zowel chronologisch als sociaal de oudste groep. (3) 10% woont alleen, zonder partner en zonder kinderen. Hoewel deze groep sociaal gezien zeer jong is, is ze chronologisch vrij oud: de gemiddelde leeftijd is bijna 30 jaar. (4) 9% woont ongehuwd samen, zonder eigen huis en zonder kinderen. (5) Ook 9% woont ongehuwd samen, zonder eigen huis maar met kinderen. (6) 6% woont ongehuwd samen, met een eigen huis maar zonder kinderen. (7) Tenslotte woont 6% alleen met kinderen, zij zijn gescheiden. Het is de op één na oudste groep met een gemiddelde leeftijd van bijna 32 jaar. - Dubbel zoveel mannen als vrouwen wonen bij hun ouders. - Vrouwen zijn duidelijk oververtegenwoordigd in de gescheiden groep en in de groep ongehuwd samenwonenden met kinderen en zonder huis. Na een scheiding hebben vrouwen 3,6 keer meer kans alleen met kinderen te wonen. Ze hebben meestal een zwakke sociale positie: een derde van hen is werkzoekend. - Bijna alle vrijgezellen zouden graag een partner hebben, op een paar uitzonderingen na die gemiddeld ook ouder zijn. Weinig mensen lijken bewust voor het vrijgezellenbestaan te kiezen. De groep die gehuwd samenwoont haalt de hoogste gelukscore.
eerste en laatste kind	- In het algemeen vindt de helft van de respondenten dat huwen en kinderen krijgen idealiter gebeurt tussen 25 en 28 jaar. - Bijna 20% vindt 24 jaar de ideale leeftijd om een eerste kind te krijgen. 40% vindt 25 jaar hiervoor ideaal. De leeftijd waarop men idealiter een laatste kind krijgt, stijgt met de chronologische leeftijd van de respondenten. Terwijl de helft van de 18-jarigen 30 jaar de ideale leeftijd vinden om een laatste kind te krijgen, is dit bij de 36-jarigen 35 jaar. - In werkelijkheid heeft iets meer dan 30% van de jongvolwassenen kinderen. De gemiddelde leeftijd waarop men voor het eerst een kind krijgt is 25,5 jaar en gemiddeld hebben ze op het moment van de bevraging 1.86 kinderen. Voor de 18 tot 36-jarigen ligt het gewenste kindertal gemiddeld op 2.14.
huis kopen en woonomgeving	- De ideale leeftijd voor het kopen van een huis ligt gemiddeld op 27 jaar. 40% vindt 25 jaar de ideale leeftijd om eigenaar te worden van een woning. Bijna 90% vindt dat men voor de leeftijd van 30 jaar een huis gekocht zou moeten hebben. - De traditionele kernhuishoudens die ook relatief welstellend zijn –waaronder jongeren die bij hun ouders wonen en gehuwde koppels met een huis en kinderen–, vestigen zich vaker in en buiten de dorpskern en veel minder in het stadscentrum. In de stadskern wonen vooral ongehuwd samenwonenden zonder kinderen en zonder huis, jongvolwassenen die alleen wonen en jongvolwassenen die gescheiden zijn. - Iets meer dan de helft van de respondenten wil in de toekomst verhuizen omdat ze meer ruimte, een betere werkverbinding of een meer geschikte plaats voor de kinderen willen. Een kleine groep –vooral ongebonden jongeren zoals studenten– wil in het buitenland gaan wonen. Hier is globalisering in de levensperspectieven doorgedrongen.
vrije tijd en sociaal netwerk	- Er zijn bij jongvolwassenen vier vrijetijdstypes: (1) commercieel aangeboden en informele vrijetijdsactiviteiten zoals uitgaan, (2) culturele activiteiten en zelfontplooiingsactiviteiten, (3) familiale vrijetijdsactiviteiten en (4) technische hobby's, waaronder werken in de vrije tijd. - Jongvolwassen verwachten dat het primaire netwerk (familie en zeer dichte vrienden) in de toekomst een belangrijkere rol zal spelen dan het secundaire netwerk.
pensioen	Voor 18- en 36-jarigen blijkt de ideale pensioenleeftijd nagenoeg dezelfde te zijn. Een grote meerderheid (84%) vindt het ideaal om te stoppen met werken voor de leeftijd van 60 jaar. De ideale pensioenleeftijd, die men al vanaf 18 voor ogen heeft, situeert zich tussen 55 en 60 jaar.
verschillen in levensloop	- De ideale levensloop loopt opvallend gelijklopend voor mannen en vrouwen: de sequentie van gebeurtenissen is voor beide seksen dezelfde en de timing stemt sterk overeen. Gezinsgebonden transitie zoals het samenwonen, het eerste kind, huwen en het kopen van een huis vallen voor vrouwen idealiter iets vroeger dan voor mannen, ongeveer één jaar. - De 18- tot 20-jarigen hebben gemiddeld 0.5 transitie doorgemaakt. De 21- tot 25-jarigen hebben gemiddeld 2.5 transitie doorlopen. Tussen de leeftijd van 26 en 30 jaar heeft 75% 6 transities doorlopen. Er zijn ook verschillen naar geslacht en onderwijsniveau: vrouwen en laaggeschoolden hebben significant meer transities doorlopen. - Meer dan de helft van de jongvolwassenen die nog geen transities doorlopen heeft, vindt dat alle wegen in hun leven open zijn. Na drie transities daalt dit aantal tot ongeveer 45%. Na 6 transities, denkt nog minder dan 20% dat ze het leven een andere wending kunnen geven. Na 8 transities vindt nog slechts 10% dat alle wegen open zijn. Naarmate jongvolwassenen meer transities doorlopen, gaan ze bepaalde engagementen aan en slaan ze bepaalde levenswegen in. Er is met andere woorden een vrij snelle sluiting van de verschillende keuzemogelijkheden om

het leven vorm te geven.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Samenvatting

Zowel binnen verschillende wetenschappelijke disciplines als in beleidskringen bestaat een toenemende aandacht voor de individuele levenslopen. In de periode van jongvolwassenheid maken jonge mannen en vrouwen verschillende transitieën door. Zij maken keuzes over hun toekomstige levenspatroon en levensstijl. Sommige auteurs spreken over deze periode als de 'l'age du choix'. Maar empirische gegevens die deze processen van standaardisering en individualisering van de levensloop kunnen onderbouwen, zijn eerder schaars. Dit onderzoek in het kader van een samenwerkingsverband tussen P&V, Knack, Le Vif/L'express, de RTBF en de TOR onderzoeksgroep, probeert deze lacune te verhelpen. Via een postenquête met een gesloten vragenlijst werden 4.666 Belgische jongvolwassenen tussen 18 en 36 jaar bevraagd.

De besproken resultaten over de 'toekomst van het gezin' vormen het eerste luik in een vierdelig onderzoek naar 'de levensloop van jongvolwassenen'. In het eerste onderzoeksboek wordt gepeild naar de reële en/of ideale leeftijd voor transitieën als het eerste seksuele contact, stemmen, een rijbewijs halen, afstuderen, financiële onafhankelijkheid, het ouderlijke huis verlaten, de eerste werkervaring, samenwonen, huwen, kinderen krijgen, een woning aankopen en op pensioen gaan. De verschillende samenlevingsvormen komen aan bod, alsook het belang dat jongeren al dan niet aan tradities hechten, vrijetijds- en loopbaanperspectieven, het belang van het sociaal netwerk en toekomstplannen en/of -dromen.

Er is grote eensgezindheid over de ideale transitieleeftijden wat betreft het eerste seksuele contact (17,5 jaar), stemmen (18 jaar) en leren auto rijden (18 jaar). De ideale leeftijd om af te studeren ligt bij lager geschoolden op 21 jaar en bij hoger geschoolden op 25 jaar. Daarmee schuiven de andere transitieën op: hoe hoger jongeren geschoold zijn, hoe later de volgende transitieën vallen, van het ouderlijk huis verlaten tot een laatste kind krijgen. Over de ideale pensioenleeftijd is er opnieuw overeenstemming: dit valt best voor de leeftijd van 60 jaar. Bij vrouwen ligt de ideale leeftijd voor gezinsgerelateerde transitieën (zoals samenwonen, huwen en kinderen krijgen) gemiddeld een jaar vroeger dan bij mannen. Actueel bestaat dus nog steeds een vrij gestandaardiseerd beeld van de ideale levensloop, gekenmerkt door een weinig omkeerbare sequentie van vrij strak gechronometreerde transitieën, nagenoeg onafhankelijk van de eigen leeftijd.

Ook de waarden die jongvolwassenen aanhangen zijn vrij traditioneel. Zo vinden de meeste jongvolwassenen het belangrijk om te sparen voor moeilijke tijden en voor de oude dag. Daarnaast zijn gezin en trouw belangrijke waarden voor de jongvolwassenen. Tegelijkertijd is er een zeer grote aanvaarding van alternatieve vormen van ouderschap, zoals homoseksueel ouderschap. Ook opvallend is dat tradities nog relatief weinig steun vinden, tenzij ze rechtstreeks van belang zijn voor het bevestigen en revitaliseren van gezins- en familiebanden. Hoewel de standaardiseringshypothese volgens de onderzoekers in realiteit niet zo sterk is, merken ze de invloed van actuele maatschappelijke ontwikkelingen op: zo blijven jongeren langer bij de ouders wonen, wordt samenwonen gezien als een vaste fase die het huwelijk vooraf gaat, staan ze toleranter tegenover alternatieve samenlevingsvormen, wordt onder invloed van de globaliseringstendens niet uitgesloten om in het buitenland te wonen, enzovoort. Naarmate jongvolwassenen chronologisch ouder worden en sociaal gezien meer transitieën doorgemaakt hebben, vinden ze wel dat hun leven zich sluit. Op ongeveer 32-jarige leeftijd is de helft van de jongvolwassenen van oordeel dat het moeilijk of bijna onmogelijk is het leven nog grondig te veranderen. Vaak heeft deze groep engage-menten aangegaan zoals huwen, kinderen en een eigen huis.

In hun conclusie wijzen de onderzoekers op twee algemene dimensies. De eerste omvat houdingen en voorkeuren die het gezin en de familie centraal plaatsen. Een tweede dimensie groepeerde opvattingen en voorkeuren die eerder gericht zijn op het zelf en de zelfontplooiing. Beide groepen streven naar een evenwicht tussen gezin en werk, waarbij men meer tijd wil voor het gezin. Het streven naar autonomie en zelfontplooiing passen binnen het moratorium van de jeugd. Zodra jongvolwassenen gezinsengagementen opnemen, ontstaat spanning rond dat levensideaal. Gezinsgeoriënteerde waarden treden dan meer op de voorgrond. Voor beide groepen is genieten van het leven door middel van een evenwicht tussen werk, gezin en aandacht voor het eigen lichaam in de toekomst van de jongeren belangrijk.

Dit onderzoek is een uitgebreide weergave van het profiel, de verwachtingen en de toekomstwensen van de levenslopen van verschillende jongeren. Het kan een belangrijk aanknopingspunt zijn voor beleidsinitiatieven.